

Medeniyetler, bilim, inovasyon, verimlilik üretkenlik ve adalet yoksa çöker

Özcan KADIOĞLU | ozcankadioglu@hotmail.com
Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu (EAF) Üyesi, Dünya Gazetesi Yazarı

İşletmelerimizin büyük çoğunluğu düşük teknoloji tesisler. Bu tesislerde üniversite eğitimi almış olan gençlere yeterince iş imkânları sağlayamıyoruz. Teknoloji düzeyi yüksek tesislerin kurulması gerekiyor.

Son günlerin en önemli konusu eğitim seviyesi yükseldikçe artan işsizlik oranı. Bununla ilgili çalışmalar ve analizler yapılıyor.

Okuyarak daha kolay iş bulmak ve daha fazla kazanmak isteyen gençlerin önündeki en büyük engel bitirdikleri bölümlerde yeterince iş gücü piyasasında yer bulamadıklarını görüyoruz. Eğitim aldığı alanda iş bulamayanlar farklı sektörlerle yönelerek mesleklerini ve aldıkları eğitimi icra edemiyorlar, bu yüzden mutsuz birey olarak toplum içinde yaşamaya başlıyorlar.

Eğitim seviyesi yükseldikçe iş arayanların sayısı, iş gücüne katılma isteği ar-

ıyor. Eğitim seviyesi yükselen gençlere nasıl yeni iş imkânları açılabilir sorusunun cevabını aramalıyız. Son yıllarda her şehre bir Üniversite Projesi kapsamında açılan devlet üniversitelerini ve apartman katlarında açılan vakıf üniversitelerinin durumunu gözden geçirmemiz gerekiyor.

Yüksek Öğretim Kurumu'nun yayınlamış olduğu istatistiklere göre ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi olarak kayıtlı toplam 7.2 milyon öğrenci var. Öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında yüzde 54'ünü erkek, yüzde 46'sı ise bayanlardan oluşuyor. Eğitimin dağılımı ise iki yıllık ön lisansta yüzde 40, lisansta yüzde 56, yüksek lisansta yüzde 6.6, doktora ise yüzde 1.25. Yılda ortalama 600 bin öğrenci üniversiteye giriş yapmakta. Üniversiteyi bitiren gençlerin sayısı ise 550-600 bin arasında değişiyor. Mezun olanların yüzde 80'ni iş bulmaya çalışıyor.

Nasıl iş kapısı bulacağız?

Ülke olarak sorumuz bu insanlar için nasıl iş imkânları veya iş kapısı bulmamız gerekiyor. Öncelikle ülkemizdeki tesislerde alt yapı olarak üniversite mezunları için yeterli sayıda çalışma ortamı olmadığını görmekteyiz. Tesislerimizin yüzde 62 si düşük teknoloji yoğunluklu işletmeler. Bu tesislerin hızla sayısını azaltılmalı bunun yerine orta ve yüksek teknoloji yoğunluklu üretim altyapısı hazırlamaya başlanmalı. Bu tesislerin hazırlanabilmesi için dünya ile rekabet edilebilecek şartların oluşturulması ve desteklerin sağlanması gerekmektedir.

Artık dünyada ne ürettiğinizin bir anlamı yok, her yerde her türlü ürün üretilmesi için iş gücü, hammadde, yatırım ortamları için rekabet ortamı var. Birçok ülke teknoloji düzeyi yüksek, katma değer ortaya çıkaran yatırımları kendi ülkelerine çekmek için uluslararası firmalara cazip teklifler sunmakta teşvik etmekte vergi indirimleri sağlamakta

Firmalar tercihlerini yaparken sadece ekonomik teşvikler yerine jeopolitik durum, siyasi riskler, ön görülebilirlik gibi ülke içindeki siyasi rekabet ortamının kendilerine zarar verip vermeyeceğine göre yatırım kararı almaktalar.

Riskler var

Son yıllarda ülkemizde doğrudan yatırımlarda yukarıda saydığımız risklerin şirket yatırımları için ciddi tereddütler doğurduğunu iş çevreleri ve sivil toplum kuruluşları dillendirmekte buna göre hareket edilmesi konusunda kamuoyu oluşturmaya çalışmaktalar.

Yabancı yatırımcıların bir kısmının daha çok sıcak para olarak tabir edilen borsa ve faiz gibi yatırımlara yönelmekte, bunların da ülke ekonomisinde yeni iş imkânlarının ortaya çıkarılmasında bir fayda sağlamadığını görüyoruz.

İşletmelerimizin büyük çoğunluğu düşük teknoloji tesisler, bu tesislerde üniversite eğitimi almış olan gençlere yeterince iş imkânları sağlayamıyoruz. O zaman yapılması gereken teknoloji düzeyi yüksek tesislerin kurulması. Şu an bu tesisleri kuracak alt yapımız ve sermayemiz olmadığına göre dışarıdan yüksek teknoloji üreten, geliştiren firmalara ülkemiz içinde yatırım yapmasını teşvik etmemiz gerekli. Bunu sağlamak için diğer ülkelerden daha iyi imkânlar sunmak gerekiyor. Buna göre üniversitelerdeki eğitim kalitesinin artırılması ve yeniliklerin ortaya konması gerekli. Üniversite eğitimi almak insanlara diploma vermekle hayatta her şey bitmiyor.

Kalitede geri sıralardayız

Ülkemizin üniversite eğitim kalite sıralamasında birçok alanda çok gerilerde olduğu görüyoruz. Bu konuda araştırma yapan kuruluşların birçoğunda maalesef ilk 500 üniversite sıralamasına girmekte bile zorlanmaktayız. Sıralamaya giren üniversite sayımız ise bir veya ikiyi geçmemekte.

Sıralamaya giren üniversiteler;

- ▶ QS World'de: 420-430 aralığında Bilkent,
- ▶ The Times Higher Education'da: 400-500 aralığında Bilkent,
- ▶ Webometrics'de: 534 Orta Doğu Teknik,
- ▶ Shanghai Ranking'de: 400-500 aralığında İstanbul Teknik,
- ▶ ODTÜ Urapcenter'da: 515.sırada İstanbul Üniversitesi yer almaktadır.

Üniversitelerimizdeki eğitim kalitesinin diğer gelişmiş ülkeler ile karşılaştırıldığında aşağılarda olması insan kalitemizi etkilemekte, üniversiteden mezun olan gençlerin yeterli düzeyde rekabetçi eğitim alamaması ve üstün başarıları arasında bir şekilde yurt dışına gitmesi neticesinde elimizde kaliteli insan kaynağı azalmaktadır.

Teknoloji üreten tesis, eğitim kalitesi ile üniversite-sanayi işbirliğinin yetersiz olması bizi orta gelir tuzağına mahkûm etmektedir.

Yüksek teknoloji yatırım yapacak şirketlerin göz önüne aldığı konulardan biri kaliteli eğitim almış kişilerin seçimi oluyor. Dünyada son 10 yıla baktığımızda teknoloji şirketleri hem piyasa değeri olarak hem de marka değeri olarak klasik üretim yapan şirketlerin tamamen önüne geçmiş bulunmakta. Bu şirketler insan kaynakları seçimlerinde özellikle uzak doğu kökenli insanlarla çalışıyor ve birçok alt yapı yatırımlarını ucuz iş gücü ve nitelikli insan kaynağı sebebi ile bu ülkelere kaydırıyor.

Ülkemizde ise üniversite eğitim kalitesinin birkaç devlet ve vakıf üniversite ile sınırlanmasından dolayı ciddi sıkıntılar yaşamaktayız. Bu yüzden üniversite eğitimi almış gençlerin büyük kısmı devlet kapılarında iş bulmak istiyor.

Neler kazandırmalı?

Üniversite eğitim sistemi ülkemize şunları kazandırmalıdır;

- 1) Üniversite eğitimi iş gücü piyasasının ihtiyacına göre yapılmalı.
- 2) Teknik alanda ve uygulama odaklı olmalı.
- 3) İş gücü piyasasında kadınlara daha fazla yer açılmalı.
- 4) Verilen eğitim kamuda iş bulmaya odaklı olmamalı.

Yıllar	İş Gücü (Bin)	İstihdam (Bin)	İş Gücüne Katılan Üniversite Mezunu (Bin)	İşsiz (Bin)	İş Gücüne Katılım Oranı %	İşsizlik Oranı %
2004	2 524	2 215	233	308	78,9	12,2
2005	2 757	2 481	223	277	77,9	10,0
2006	2 980	2 695	215	285	77,2	9,6
2007	3 195	2 884	308	311	77,3	9,7
2008	3 503	3 140	277	362	77,6	10,3
2009	3 780	3 321	308	459	78,0	12,1
2010	4 057	3 612	419	446	78,8	11,0
2011	4 476	4 009	520	467	79,3	10,4
2012	4 996	4 493	564	503	79,1	10,1
2013	5 388	4831	303	557	80,1	10,3
2014	5 691	5 085	593	687	79,2	10,6
2015	6 284	5 593	608	692	79,8	11,0
2016	6 892	6 064	474	828	79,7	12,0
2017	7 366	6 438	374	928	80,2	12,6

Yukarıdaki sıralanmış sebeplere bakıldığında ülkemizin ciddi mesafe kat etmesi gerekli. Zaten ihrac ürünlerimize bakıldığında temel problemler karşımıza çıkıyor. İhrac ürünlerinde yüksek teknoloji payı yıllardır yüzde 3 mertebesinde, Avrupa Birliği üyelerine yaptığımız ihracatta ise bu oran yüzde 1 seviyesine inmekte. Bu verilere göre üniversite mezunlarını verimli olarak nasıl işgücüne dâhil edebiliriz. Bir alanda üniversite eğitimi almış genç kendi eğitimi dışındaki alanlarda çalışması ne kadar verimli olabilir. Elimizdeki üniversite mezunu insan kaynağının meslek alanı dışında çalışmak zorunda kalması hem iş verimliliğini düşürmekte, çalışan bireyler mutlu olmamakta, iş yerleri de gerekli verimi alamamaktalar.

Kendi mesleğini icra edemeyen üniversite mezunları farklı sektörlerde daha düşük maaşlarda ve kariyer ortamı bulamadıkları için sürekli olarak yeni iş arayışındalar. Dört milyona yakın genç insan birçoğu üniversite mezununu çalışabilmek için Kamu Personeli Seçme Sınavı'na girerek, şansını ve geleceğini devlet kurumlarında iş ve maaş garantisinde aramaktalar. Anne ve babalar ise kamu kurumlarında çocuklarının çalışabilmesi için torpil aramakta, siyaset dünyasından yardım istemektedir.

Ülkemizde üniversite-sanayi işbirliğinin yok denecek kadar düşük olması hem üniversitelerimiz için hem de sanayi için büyük bir verimlilik kaybı olmaktadır. Dünya sıralamasında öne çıkan üniversiteler sa-

nayi işbirliğinde araştırma çalışmaları ve yeni buluşlar ile kendilerini ön plana çıkardıklarını patentler aldıklarını görüyoruz. Ülkemizde ise üniversitelerimiz en temel bilgileri almak için bile sanayi kesiminden öğrenmeye çalışmaktalar.

Diploma sayısını temel alıyoruz

Eğitim kurumlarında sanayi ile ortaklaşa yapılamayan araştırma geliştirme çalışmaları yeni teknoloji geliştirmemize imkân kabiliyeti tanımamaktadır. Tüm bunların üniversite sisteminin güncel hayat ile bağlarının yetersiz olduğunu ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini gösteriyor.

Bir ülkenin gelişmiş ve zengin olmasının sebebi kişilerin ortalama eğitim seviyesi ve üniversite mezunu olması değildir. Önemli olan verilen eğitimin kalitesidir.

Üniversite mezunu iş gücü piyasasına çıktığında yapılan tercihlerde öncelik üniversitenin verdiği bilgi ve eğitimin kalitesidir. Ülkemizde ise maalesef eğitim kalitesinden ziyade diploma sayısını temel alıyoruz.

Bireylerin profesyonel yaşamdaki başarıları, yaptıkları işe ilişkin bilgi ve becerileriyle veya zekâ düzeyiyle her zaman doğru orantılı olmadığını bilmemiz gerekmektedir.

Şunu unutmayalım ki batı medeniyeti çöküyor diyoruz. Medeniyetler, bilim, inovasyon verimlilik, üretkenlik ve adalet yoksa çöker. Her alanda en iyi üniversitelerin yüzde 80'ni hala Batı'da yer alıyor.

Kaynak: Kaynaklar: TÜİK, YÖK, UNIVERSITY RAKING.